

Iskrene čestitke za 8. marec

Sedemdeset let je minilo, odkar so socialistke na konferenci v Köbenhavnu sklenile, da se 8. marec praznuje kot mednarodni dan žena. To je spominski dan, v katerem obudimo spomine na boj žensk vsega sveta za svojo enakopravnost.

Leta brezpravnosti žena je za nas preteklost, ko so živele žene le med štirimi stenami svojega doma, odmaknjene od družbenega in proizvodjalnega dela. Vendar so se vedno bolj zavedale svojih pravic in se borile zanje. Zahtevale so volilno pravico in enako plačilo za enako delo.

Temelji enakopravnosti so bili položeni v težkem dolgoletnem boju, ki se je začel z demonstracijami ob koncu prve svetovne vojne, s številnimi stavkami med obema vojnoma, kjer so žene stale enakopravno ob stavkajočih moških in se nadaljevalo s sodelovanjem naših žena v narodnoosvobodilnem boju.

Ko je bilo treba leta 1945 na novo postaviti porušene domove, šole, tovarne, so naše žene pri tej izgradnji nosile trojno breme: poklic, gospodinjstvo in materinstvo. Vse to so prenesle, ker so vedele, da delajo zase in za svoje najbližje.

Sedaj, po sedemdesetih letih boja in doseženih uspehov ter 30. obletnici samoupravljanja, ko so žene izbojevale svojo enakopravnost nekje bolj, nekje manj, se ozrimo na našo današnjo ženo.

Žena v naši samoupravni družbi ima enake možnosti kot moški glede izobrazbe, poklica, zaposlitve itd. Vendar pa je še vedno premalo razbremenjena v družini, prevelik je še delež gospodinjskega dela in vzgoje ter varstva na njenih ramenih. Resnično imamo še vedno premalo obratov družbene prehrane, varstvenih ustanov, celodnevne šole itd., vendar več je treba napraviti tudi v lastni družini. Žene ne smejo biti pasivne in se obremenjevati samo z gospodinjskim de-

lom in vzgojo otrok. V družini je potrebno delo enakopravno razdeliti med oba zakonca, otroke pa enako vzgajati in hvajati v delo ne glede na spol. Takih družin je sicer vedno več, vendar stremimo za tem, da bodo vse take!

Šele takrat bomo lahko rekli, da je naša žena res dosegla popolno enakopravnost in imela bo res enake dejanske možnosti za plodno udejstvovanje v naši družbenopolitični skupnosti.

Marica J.

Naše delegacije

V zadnjem tednu februarja letos so zasedale skupščine SIS za zaposlovanje (22. 2.), za telesno kulturo (27. 2.), otroško varstvo (27. 2.), stanovanjsko problematiko (28. 2.), za izobraževanje (28. 2.), kulturo (29. 2.), za socialno skrbstvo, za komunalo in za zdravstvo (29. 2.). Vse omenjene skupnosti so med drugim obravnavale in potrjevale zaključne račune in poročale o uresničevanju planov za leto 1979. Sprejemale pa so tudi programe dela oz. plane skupnosti za letošnje leto. Naši delegati so imeli na obravnavano tematiko nekaj pripomb in vprašanj.

O DELU DELEGACIJ

Sestanek konference posebnih in združenih delegacij Induplati, ki so se ga udeležili vodje teh delegacij, je bil 25. 2. 1980. Na sestanku so imenovali delegate, ki bi zastopali našo DO na skupščinah SIS, in sicer:

- za otroško varstvo: F. Dajčar in O. Križman (ml.),
- za telesno kulturo: M. Kavčič in M. Zabret,
- za kulturo: O. Križman in Iva Ručigaj,
- za stanovanjsko skup.: M. Šimenc in M. Gostič,
- za izobraževalno: A. Kosmač in A. Kerč,
- za zdravstvo: V. Andromanko in L. Giovanelli,
- za socialno skrbstvo: J. Koželj.

Na skupnosti za zaposlovanje nas je teden pred tem zastopala delegatka Silva Dolinšek (TOZD Proizvodnja).

Delegati so postavili nekaj vprašanj in pripomb (nekateri pripombe so se izoblikovale že v javni obravnavi programov SIS za prihodnje obdobje), ki so bila nato posredovana na skupščine SIS.

Na vse skupščine sta bili posredovani vprašanja o financiranju oziroma združevanju sredstev za realizacijo programov posameznih samoupravnih interesnih skupnosti in vprašanje določanja prispevnih stopenj posameznih SIS za daljše obdobje.

Dosedanji način financiranja programov SIS, ki temelji na dohodku TOZD oziroma kjer kriterij za obračunavanje predstavljajo bruto osebnih dohodki ni sprejemljiv. Po navedenem kriteriju namreč prav delovne organizacije z večjim številom zaposlenih oziroma organizacije, ki so delovno bolj intenzivne, prispevajo več sredstev.

Predlagamo, da naj bi bilo merilo za financiranje SIS oziroma njenih programov dosežen dohodek, s tem bi bili doseženi tudi principi vsake davčne politike (solidarnost oziroma ekonomska razvitost).

Drugo vprašanje:

Predlagamo, da se prispevne stopnje v prihodnjem srednjeročnem obdobju ne spreminjajo. Stopnje naj bodo stabilne, ni nujno, da naj-

nižje, vendar naj bi veljalo načelo, da so enake za celotno srednjeročno obdobje in ne, da se kasneje korrigirajo na podlagi aneksov.

Prosimo za odgovor, kakšne rešitve predvidevate v zvezi s tem vprašanjem.

V zvezi s šolskimi objekti za usmerjeno izobraževanje se glasi naslednje vprašanje:

Zanima nas ali sedanji prostori OŠ Vencija Perka ustrezajo pogojem usmerjenega izobraževanja glede na to, da sedanja šola ni primerna za opravljanje redne dejavnosti.

Glede združevanja vseh sredstev za stanovanjsko gospodarstvo v SSS Domžale, je bilo postavljano tole vprašanje:

Predlog SSS Domžale, da bi se v bodoče vsa sredstva za stanovanjsko gospodarstvo združevala na ravni občine pri navedeni skupnosti, ni sprejemljiv in ga je potrebno temeljito preučiti. Predlagamo, da del sredstev za stanovanjsko gospodarstvo tudi v bodoče ostane v TOZD, kjer naj se ta sredstva uporabljajo za dodeljevanje stanovanjskih kreditov.

Prosimo za odgovor na navedeno vprašanje oziroma predlog.

Nadalje je bilo postavljeno vprašanje v zvezi z gradnjo SPB 1 in SPB 2:

Prosimo, da nam odgovorite, kako in v kakšni meri bo urejeno vprašanje otroškega varstva ter vprašanje šolstva z izgradnjo SPB 1 in SPB 2 — predvsem z vidika vključitve otrok v varstvene oziroma šolske ustanove.

Vprašanje v zvezi z gradnjo v Radomljah:

Prosimo, da nam posredujete kratek opis oziroma usmeritve gradnje v Radomljah — predel proti Rudniku, predvideno velikostjo zazidalnih parcel (po nekaterih informacijah so prevelike), bodočo sestavo graditeljev oziroma ali so resnične trditve, da bodo gradili predvsem občani, ki ne prebivajo na območju Domžal.

V zvezi z delovanjem obratnih ambulant pa glasi naslednje vprašanje:

Obratne ambulate naj bi se v bodoče še bolj približale združeni delu. Zato smatramo, da naj se ne obravnavajo kot »ekskluzivne dislocirane zdravstvene enote«, temveč naj delujejo in se financirajo tako kot ostale zdravstvene ustanove. Smatramo, da kritje stroškov delovanja AO iz sredstev skupne porabe DO ni primerno. Prosimo za odgovor, kakšne rešitve predvidevate, še posebej s poudarkom na delovanje in financiranje obratne ambulate INDUPLATI Jarše.

Pismene odgovore, ki jih bodo skupščine poslale naši DO, bomo objavili v naslednji številki.

Ivana

Delovna akcija

Zadnji teden v februarju je nekaterim mladincem prišla na ušesa vest, da imajo klimatske naprave za vlaženje zraka v predilnici že zelo slabo prepustnost in da so potrebne temeljitejša čiščenja. Čeprav smo imeli mladinci v svojem programu načrtovano delovno akcijo nekaj mesecev pozneje, smo se vendarle odločili, da očistimo klima naprave na prvo prosto soboto. Ta priložnost se nam je ponudila že prvo soboto v marcu. Na hitro smo obvestili mladince in osem od obveščenih se je akcije udeležilo. Število res ni bilo veliko, toda za načrtovani obseg dela je zadostovalo.

Ob šestih smo se zbrali pri vrtarju in odšli v prostore pod predilnico, kjer so instalirane klimatske naprave. Tov. Slapšak nam je pokazal, kako in kaj vse je treba narediti. Za samo organizacijo in koordinacijo dela pa je poskrbel mladinec Viktor Marinšek.

Z veliko vneme smo se lotili dela, ki nam je šlo dobro od rok, čeprav so nas nekateri strašili, da bomo umazani, češ da se pri čiščenju precej kadi.

Ob devetih smo imeli malico v naši menzi. Nato smo se vrnili na delo, kjer smo še vse počistili za seboj in okoli pol enajstih končali z delom.

Zadovoljni z opravljenim delom smo se že iz tovarne gredoč pogovarjali, kdaj bomo spet organizirali podobno delovno akcijo.

Na njej pa bi morala biti udeležba zagotovo večja.

Akcije »čiščenje klima naprav« smo se udeležili:

Zvone Kuhar, Bernarda Pavlič, Jelka Urbanija (vsi iz DSSS), Viktor Marinšek, Tone Suštar (vzdrževanje), Lado Narobe (tkalnica) in Jelena Pavasovič (oplemenitilnica).

Frenk

Čez približno dva tedna v novi jedilnici

To, da kmalu ne bomo več hodili na malico v restavracijo »na ono stran« tovarniškega zidu, gotovo vsi veste. Najbrž pa ste tudi že pred časom opazili (ko hodite mimo), da se ob južnem tovarniškem zidu, na prostoru, kjer je včasih delala enota kovinskih konstrukcij, nekaj dogaja. Sicer pa novica sploh ni novica, saj smo o jedilnici, ki naj bi bila za tovarniškim zidom, prvič slišali že lani (razgovor Konoplana s tov. direktorjem).

Vsekakor pa bo zanimivo slišati, kdaj bo nova jedilnica pričela obratovati, kako bo urejena in kakšen bo nov sistem prehranjevanja med delom. V ta namen smo nekaj vprašanj zastavili tov. ALOJZU PUŠLARJU, vodji službe za gospodarjenje z osnovnimi sredstvi in tov. MAKSU KRAMBERGERJU, vodji TOZD Restavracija in počitniški domovi.

Konoplan: Kdaj lahko pričakujemo, da bo nova delilnica malice zgotovljena?

A. Pušlar: Pričakujemo, da bo nova jedilnica začela obratovati konec meseca marca.

Konoplan: Kako bo zgledala?

A. Pušlar: Prostori bodo estetsko in higiensko urejeni po zahtevanih standardih tako, da bo okolje prijetno v vseh pogledih. Adaptacija namreč ni bila mišljena kot neka začasna rešitev, ampak je bila načrtovana dolgoročno. Zato bo jedilnica tudi večnamensko uporabna, npr. za sestanke, proslave in podobno.

Poleg jedilnice in delilnice hrane bomo uredili še prostor s pultom za točenje brezalkoholnih pijač (točilo se bo tudi pivo) in toplih napitkov, ter prostor za sanitarije.

Pred stavbo bo pod nadstreškom prostor, kjer bomo v poletnih mesecih postavili mize in bomo lahko jedli zunaj.

Kot sem že rekel, bodo prostori estetsko urejeni. Tla bodo iz keramičnih ploščic, stropi pa iz naravno obarvanega lesa. Stene bodo iz teranove, tako da jih ne bo treba pleskati, v spodnjem delu pa bodo opažene z lesom. Urejeno bo centralno ogrevanje. Na novo pa je izdelana tudi celotna električna, dodatno pa vodna (odtoki) napeljava. Prostore bomo v glavnem opremili z že obstoječo opremo TOZD Restavracija, ki jo bo potrebno le premestiti.

M. Kramberger: Od sedanje opreme bomo uporabili nerjaveče pripravljalne mize in nekaj stolov in miz iz sedanje jedilnice. Dokupiti pa bomo morali točilni pult, hladilnik in še nekaj miz in stolov.

Konoplan: Okolica bodoče jedilnice sedaj ni ravno ugledna. Bo kasneje drugače?

A. Pušlar: Pospravili in uredili bomo tudi okolico stavbe. Markize sosednje ATR tkalnice bomo zamenjali, smetišče ob Mlinščici deponirali, leseno skladišče ob stavbi za družbeno prehrano pa bo dobilo urejen videz (lesene krajnike bomo zamenjali). Pospravili bomo tudi

ostalo okolico, zato da bomo lahko zasadili zelenice s cvetjem in okrasnim grmičevjem.

Konoplan: Ste načrte za adaptacijo izdelali sami?

A. Pušlar: Zamisel o preureditvi je naša, prav tako smo sami izdelali načrte in s tem prihranili 60.000 din (približno). Dela izvajajo deloma zunanji sodelavci, deloma jih pa izvajajo delavci naše enote vzdrževanja.

Konoplan: Koliko bo adaptacija stala?

A. Pušlar: Celotna adaptacija bo veljala okrog milijon dinarjev. Na prvi pogled zgleda, da je to veliko, vendar ni. Lahko zagotovim, da smo iskali tem boljše rešitve pri čim manjših stroških, torej da nismo razmetavali z denarjem. Sredstva investira TOZD Proizvodnja, ki je bila že sedaj lastnica tega objekta, TOZD Restavracija pa sodeluje z notranjo opremo. Ševeda ni treba posebej poudarjati, da bo v primerjavi z vrednostjo starega objekta (ki ni bil takorekoč drugo

kot »šupa), nov objekt pridobil nekajkrat na vrednosti.

Konoplan: Če se povrnemo spet k malici, kakšen bo nov sistem delitve in kje so prednosti pri tem?

A. Pušlar: Z novim sistemom delitve malic bo boljše izkoriščen čas, določen za malico in čas določen za delo. Proizvodnja torej ne bo tako motena, saj bo, če naj se tako izrazim »drseči« čas za malico omogočil, da bo stalno nekdo pri strojih (proizvodnja ne bo stala). To bo zlasti koristilo oplemenitilnici, konkretnije npr. barvarjem, ki so zaradi tehnološkega postopka vezani na delo, tako da vedno ne morejo razpolagati s časom določenim za malico (španram). Ševeda je podobno tudi v drugih enotah.

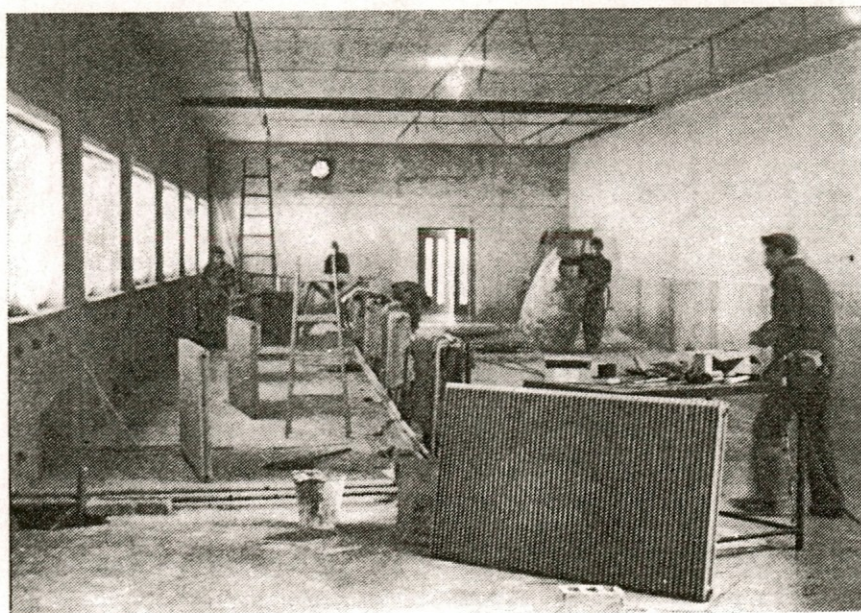
S tem, da ne bomo hodili vsi hkrati na malico, bodo odpravljene dolge vrste pri delitvi, s čimer bomo spet boljše izkoristili čas in prihranili nekaj slabe volje.

Konoplan: Je že izdelan konkreten predlog odhajanja na malico?

A. Pušlar: Do tedaj, ko se bodo vrata nove jedilnice odprla, bo organizacija odhajanja na malico točno izdelana. Vsako nadaljnje eksperimentiranje v tem pogledu je izključeno.

Konoplan: Bo pri prehrabnih blokih kaj sprememb?

M. Kramberger: Vsekakor bo lahko prišlo pri delitvi blokov do sprememb. Inicijativo pričakujem od porabnikov, vsi predlogi so dobrodošli. Pričakovali smo inicijativo s strani osnovnih organizacij sindikata. Vprašanje, ali naj se bloki izdajajo in obračunavajo mesečno, ali tedensko kot dosedaj, je nam (Nadaljevanje na 4. str.)

Notranja dela v novi jedilnici

V NOVO JEDILNICO ...

(Nadaljevanje s 3. str.)

reč še vedno brez odgovora. Vsekakor pa bo z novim sistemom delitve težko zagotoviti fizično prisotnost nekoga, ki bi celo dopoldne dežural in bil na razpolago za izdajanje blokov.

Konoplan: Ko smo že pri tem problemu, kako bo glede vaših kadrovskih zmogljivosti?

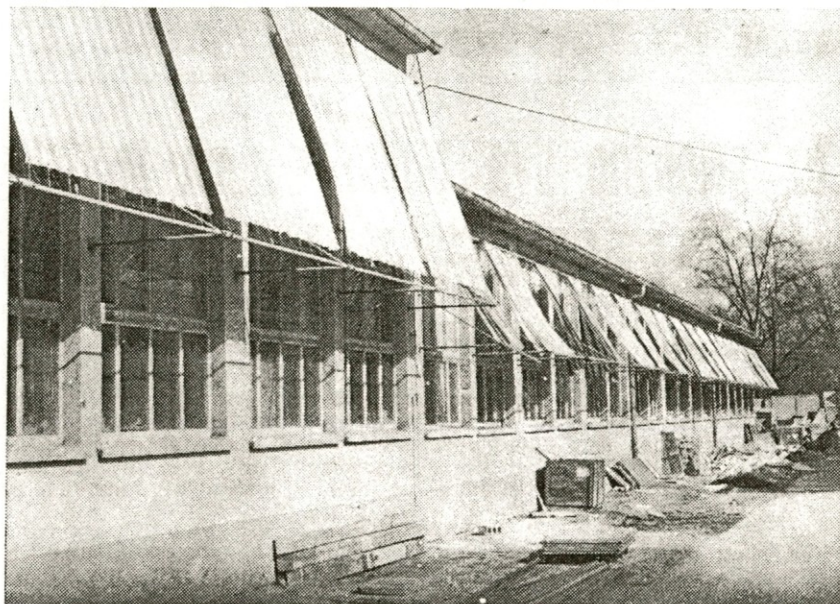
M. Kramberger: Težko. Gostinski kader je težko dobiti. Planirali tudi nismo »rezervnih« kapacitet kadrov, tako da če nam kdo zbolí, je že joj.

Konoplan: Bomo pri novem načinu delitve uporabljali pladnje?

M. Kramberger: Delitev malice bo na samopostrežni način, torej z uporabo pladnjev. Sicer pa glede izbire verjetno ne bo kakšnih posebnih sprememb. Tople napitke (mleko, čaj ipd.) bo možno dobiti pri pultu s pijačo.

Konoplan: Z novo jedilnico se sprostí dosedanja v restavraciji. Kaj z njo nameravate?

M. Kramberger: Ščasoma bomo ta prostor adaptirali. Glede na to, da odpade dosednji delilni pult za malico, se bo tista stran zagrabila. S tem bo tudi rešen problem sopare (in vlage na stenah) v jedilnem prostoru. Prostor bo pač adaptiran tako, da bo za uporabo zunanjim gostom.

Markize na oknih tkalnice bomo zamenjali

Konoplan: Bo potem dobila restavracija nov obratovalni čas?

M. Kramberger: Restavracijo bomo odpirali ob 10. uri in bo obratovala do 23. ure. Kegljisce z bifejem bo odprto ves dan.

Obema sogovornikoma se zahvalujemo za odgovore.

Če se bomo pri novem načinu organizacije družbene prehrane med delom disciplinirano obnašali, bo to prav gotovo tudi eden od korakov k stabilizaciji.

Razgovor vodila urednica

Obraz med nami

Na zadnji seji uredniškega odbora Konoplana smo se odločili, da predstavimo delavko iz skupnih služb. Predlogov je bilo več, med njimi tudi za PEPCO FRISKOVEČEVO, dolgoletno delavko iz skladišča.

Pepca FRISKOVEČ

Kot vsi skromni ljudje, ki veliko raje tiho delajo, kot pripovedujejo o svojih težavah, se je tudi Pepca otepala razgovora za Konoplan. Na glas je razmišljala, kako smo se mogli ravno nje spomniti, ko nikoli

nikamor ni šla, nikoli nič rekla, v vseh teh letih življenja v tovarni pa dobro pozna predvsem delo v skladišču.

Potem je začela pripovedovati:

Rojena sem v Sp. Jaršah, leta 1935. Doma smo imeli malo kmetijo, tako da je oče moral hoditi na delo, mama pa je delala doma. Bili smo trije otroci — dekleta. Osnovnega šolanja nismo nadaljevale, ker je bilo treba delati doma na kmetiji (danes otroke vsi tlačimo naprej v šole...). Ko sem končala malo maturo, me oče ni pustil ne naprej v šolo ne delat. Vedno je pravil: »Saj je doma dovolj dela!« Najbolj mi je žal, da me takrat ni pustil za zobno asistentko v Domžale, ko sem imela priložnost dobiti to službo.

S sedemnajstim letom sem pričela delati v Induplati (2. 6. 1952). Nekaj dni sem delala v tkalnici, sprejel me je tov. Česnik. V tkalnici me je učila neka delavka iz Homca. Po treh dnevih sem že bila v skladišču pri tov. Lavriču. Za nas delavce v skladišču, je bil tov. Lavrič zelo v redu šef. Če je bilo potrebno in na mestu, se je vedno potegnil za nas.

Takrat je k skladišču sodila tudi adjustirna. Delavci smo po potrebi delali na obeh koncih (glede na delo). Pa delalo se je drugače...! Red je bil na vrhuncu! Spominjam se, da so morale biti vse lanene brisalke zložene v enakomerne kupčke in zvrnane kot listi v knjigi (ravnale smo jih z nožem). Nazadnje smo kupčke tako stisnile, da so bili po debelini vsi enaki, jih lepo zavezale in omotali v papir.

Za tov. Lavričem je bil šef tov. Deržič, komercialni pa tov. Mavko. Že precej pred tem pa adjustirna ni več spadala k skladišču. Tov. Mavko je bil komercialist »1/a«, kot temu rečemo. Vsak dan je zahajal v skladišče, za vsak košček blaga je vedel, poznal je vsak artikel. Pri njem mi je bil včas tudi način, kako je delal z ljudmi. V prijetnem spominu mi je ostalo, kako nas je vedno predstavil vsakemu gostu, ki je z njim prišel v skladišče: »To je naša Marinka... to je naša Marija... to je naša Pepca...« je vedno govoril. Človeku ostane prijeten občutek pri tem, občutek, da tudi ti nekaj pomeniš, da si enakovreden.

Takrat je bilo delo težje, ker je bilo laneno blago težko in nismo imeli slončkov za prevažanje in prelaganje. V skladišču nas je bilo manj, vendar so nam pri nalaganju blaga, zlasti težke jadvrovine (stometrské bale za izvoz) pomagali dvorišni delavci. Osebné dohodke smo imele izenačene z njimi, medtem ko sedaj ni tako.

(Nadaljevanje na 5. str.)

Kaj če odstopijo gasilci-prostovoljci?

V soboto, 2. februarja letos, so se v poznih popoldanskih urah zbrali v veliki jedilnici naše restavracije gasilci-prostovoljci iz seštava IPGD Induplati na redni letni občni zbor.

Običajno navajanje, kako je potekal občni zbor, bom izpustil in se naslonil na zelo pereče vprašanje, ki je vzniknilo na tem zboru. Gre za vprašanje: KAJ ČE ODSTOPIJO GASILCI PROSTOVOLJCI? Kako je prišlo do razmišljanj v tej, nedvomno, negativni smeri?

Ko je prevzel mesto delovnega predsednika na tem delovnem letnem zboru tovariš Franc BLEJC, področni poveljnik industrijskih gasilskih edinic iz občine Domžale, je bilo na mestu vsega 20 gasilcev-prostovoljcev ter 2 + 1 gost. Ob dejstvu, da je bil ta občni zbor ob 40-letnici obstoja društva v Induplati je bilo torej le polovico toliko navzočih kot šteje društvo let. Misli so se ob tej ugotovitvi ustavile. Kje so predstavniki podjetja Induplati, kje so predstavniki druž-

benopolitičnih organizacij, kje je mladina, ki bi že morala prevzeti obveznosti? Veliko vprašanj in nobenega odgovora. Je društvo s tem odinjeno ali je povsem odvečno? Pogrešali smo tudi predstavnika zavarovalnice. Slednja bi morala biti najbolj zainteresirana za dobro delovanje gasilskih edinic in za primerno opremo. Nikogar ni bilo.

V teh zapletenih časih so večji gasilci nenehno na braniku za ohranitev naše imovine. Brez dvoma bi stopili v reševalno akcijo tudi takrat, če bi ogenj ali druga naravna katastrofa uničevali zasebno imetje. Vse to vemo in s tem računamo. Ko pa bi veljalo z njimi posedeti en večer na leto, celo ko gre za slavnostno 40-letnico, ni nikogar, ki bi jim privoščil javno pohvalo in jim »uradno« izrekel zahvalo.

Dve darili, eno je dobil tovariš Franc Blejc in drugo tovarišica Marica Krajšek, ter nekaj značk so si podelili »med seboj«. Komu bi jih naj sicer dali ali, kdo, razen predstavnika občinske gasilske zveze, bi jih naj izročil. Večina je dobila značke, ker so si jih vsi zaslužili. Kljub temu bi morali misliti na podmladek. Čas priganja!

Sodelavke in sodelavci vseh starosti pa ste vedno dobrodošli na prireditvah gasilcev. Tudi na občnih zborih zato, da boste ploskali, ko bodo nagrajevali z značkami najbolj zaslužne. **O. Lipovšek**

Gasilske vaje v konfekciji v Radomljah

RAZGOVOR ...

(Nadaljevanje s 4. str.)

Kosi blaga, ki jih sedaj odpremijamo so lažji (sintetika), jih je pa veliko več, več pa je tudi metrov blaga mesečno. Če danes sprazniš eno polico, je drugi dan spet polna. Poznati moramo vse artikule, ki jih ni malo, vzorce, pravilno moramo pripraviti pošiljke: komisijone pripravimo po naročilnicah, izpolnimo odpremnico, zložimo blago v zaboj, kartone ali bale. Potem izpolnimo še tovarne liste in napišemo cene, da blago lahko odide.

Mislím, da je delo kar dovolj odgovorno — najbrž ni vseeno, če gre blago narobe po svetu.

Vsako leto nas najbolj skrbijo inventure.

Da, v vseh teh letih v skladišču lahko rečem, da sem doživela tudi zelo lepe trenutke. Samo delo mi je všeč. Ne prebiram rada. S sodelavki se dobro razumem, kar mi je v največje zadovoljstvo, kajti glede osebnih dohodkov se ne moremo pohvaliti. Tudi ne morem reči, da je dovolj razumevanja glede našega dela s strani vodilnih. Malokdaj slišimo tudi pohvalno besedo. Mislím pa, da smo si jo tudi v teh zadnjih nekaj letih kdaj zaslužile; mar ne?

urednica

NAŠ SOSED

LEK bo še večji

Razvojni načrti za to našo najnaprednejšo tovarno zdravil in kemičnih izdelkov, predvidevajo potrebe in težnje do leta 2000

Razgovora o nadaljnjem večanju tovarne LEK (Mengeš) so se udeležili predstavniki lekovih tozdov Droge in Kemija, predstavniki KS Preserje, ter predstavniki Biro'71 in občinske skupščine iz Domžal. Dejal bi, da je bil izbor povabljenih na strokovno zelo visoki ravni, kar je kljub začetnim zapletom omogočilo trezno presojo dejanskega stanja.

Uvodoma sta tovariša Kastelic in inženir Hribar s pomočjo grafičnih prikazov tolmačila sedanje stanje in načrte za prihodnje. Utemeljitev, zakaj so Leku potrebni novi areali, je podkrepil tudi dr. Kuhelj. Seveda so pri tem uvodnem tolmačenju sodelovali tudi med njimi vodja sestanka direktor ing. Rous, ing. Beg, direktor Banko in še drugi.

O vsem ne kaže pisati, ker gre pretežno za strokovna vprašanja.

Kljub temu bi izluščil osnovno misel, da je današnjemu Leku treba omogočiti razširitev, ker je njihova proizvodnja sodobno koncipirana, ekološko neoporečna in za ljudi v tovarni in za prebivalce v okolici nenevarna. Postopno utrjevanje znanja in osvajanja tehnologije proizvodnje je večalo potrebe po prostoru. Od nekdanjega poslopja, v katerem je bilo prav vse od vrtarnice do proizvodnje in uprave, so z novogradnjami šinili tudi številni proizvodov. Morda so nekateri oddelki še, kjer delajo na zastareli način. To vedo in najbrž ni preveč odmaknjen dan, ko bodo vso to proizvodnjo opustili.

V posebni zgradbi proizvajajo oksidul, ki je medicini potreben pri uspananju bolnikov za operativne posege. Povedali so, da je

(Nadaljevanje na 6. str.)

Ne pozabite!

S 1. marcem letošnjega leta bomo uporabniki zdravstvenih storitev prispevali 25 % večje zneske k stroškom zdravstvenega varstva (participacija). Da ne bomo zaradi neobveščenosti v zadregi, ko bo v ambulantni treba ta prispevek plačati za pregled ali pa za druge zdravstvene storitve, objavljamo nekatere zneske prispevkov:

1. za prvi kurativni pregled v splošnih in obratnih ambulantah ter dispanzerjih v zvezi s posameznim primerom zdravljenja 30.—
2. za prvi obisk zdravnika na domu, ki je opravljen na zahtevo uporabnika ali njegovega svojca 90.—
3. za zobozdravstvene storitve ter pripomočke za prvi pregled pri stomatologu specialistu 30.—
- za vsak rentgenski posnetek zob (največ šest) 7.—
- za vsako zalivko 30.—
- za polno kovinsko prevleko 225.—
- za vse druge prevleke 270.—
- za inlay nazidek 150.—

- za vsako krono 330.—
- za vsak člen v mostovni konstrukciji 150.—
- za vsako nadomestilo fasete, cementiranje stare prevleke, demontažo prevleke ali krone, oddelitev vmesnega člena ali gredi 52.—
- za začasno prevleko ali člen v začasnem mostičku 67.—
- za gred, opornico ali jahač 180.—
- za vsako totalno protezo 400.—
- za vsak obturator 67.—
- za vsako parcialno protezo 500.—
- za vsako začasno protezo 450.—
- za vsako bazo kovinske proteze 750.—
- za snemalni ortodontski aparat pri uporabnikih, starejših od 18 let 525.—
- za vsak fiksni ortodontski aparat pri uporabnikih, starejših od 18 let 750.—
- za vsako reparaturno prilagoditev stare proteze, podložitev ali reokluzijo 75.—
4. za vsak prvi pregled pri zdravniku specialistu z napotnico zdravnika ali brez nje, če ta ni predpisana 75.—
5. za nemedicinski del oskrbe v bolšnicah, specialnih zavodih in in-

stitutih ter naravnih zdraviliščih pri neprekinjeni oskrbi za največ 15 dni, pri večkratni oskrbi pa za največ 30 dni v koledarskem letu — dnevno 45.—

6. za prvi prevoz z reševalnimi vozili ali posebnimi prevoznimi sredstvi, ki ga potrdi zdravnik v zvezi s posameznim primerom zdravljenja 90.—

7. za zdravilo, kontracepcijska sredstva (oralna in lokalna), ki so registrirana kot zdravila, pomožni in sanitetni material ob prevzemu v lekarni na recept 22.—

8. za dietični preparat za dojenčke ob prevzemu v lekarni na recept 22.—

9. za intrauterina kontracepcijska sredstva, ki niso registrirana kot zdravila in jih posredujejo dispanzerji za žene 150.—

10. za inhalator, aparat za aerosol 60.—

11. za očala 60.—

12. za ojačevalni slušni aparat 225.—

13. za umetno prekinitev nosečnosti, kadar ni medicinsko indicirana 375.—

LEK bo še večji

(Nadaljevanje s 5. str.)

tehnologija oksidula osvojena, žal pa to ne velja za embalažo. Samo klinični center ima za ta proizvod ustrezno cisterno, sicer pa ga dostavljajo komitentom v jeklenkah. Vemo, da je to drag transport, saj je teža embalaže nekajkrat večja od teže vsebine.

Še zanimivejše je videti sodobni obrat za proizvodnjo redergina. Za začetek smo zvedeli, da gre pri tem pomembnem proizvodu (vsi srčni bolniki ga poznajo) za najkvalitetnejši izdelek. Patent za proizvodnjo so že prodali, iz ZDA pa so dobili za to poseben certifikat, na katerega so upravičeno ponosni. Mnogi (tudi sam sem štel med te) so se bali strupenosti proizvodnje redergina. Ko pa smo zvedeli, s kakšnim faktorjem varnosti delajo, sem bil zadovoljen in pomirjen.

Za konec uvodnega tolmačenja je bilo rečeno: vrednost naše proizvodnje je velika, zato prodajamo naše izdelke (ne vse) po gramih. Stevilna zdravila uporablja tujina, to pomeni, da jih izvažajo. Devize pa so nam vsem potrebne. Zato imajo naložbe v takšno proizvodnjo prednost. Brezuspšno bi se upirali širitvi tovarne LEK, čeprav gre pri tem za krčenje orne zemlje, kjer pridelujemo hrano za naš vsakdan. Namesto bohotne pese bodo gojili ržene rožičke. Kaže pa, da je osvojen že način, kako pridobivati potrebni alkaloid na sintetični osnovi. Potem tudi vremenske prilike ne bodo vplivale na

kapaciteto in na kvaliteto njivskega pridelka.

Zagotovilo, da imajo trojno kanalizacijo, ki 100% onemogoča onesnaževanje podtalnice, je bilo dano na vprašanje o tej zadevi. Ogrevanje poteka z ogrevanjem vode. Za kurjenje uporabljajo mazut. Tudi to je dovolj čisto. Nekateri problemi žal še ostajajo, mednje sodijo odpadki, ki niso čisto brez topil (zato imajo še določen vonj in morda so še toksična). Toda, teh se nam ni bati!

Pripomba, da so Preserje že vkleščene med tovarne INDUPLATI (na jugu), PAPIRNICO KOLICEVO (na vzhodu), na lesni obrat SLOVENIJALES (sredi naselje oziroma proti severu) in na LEK (na zahodu) nam vliva strah, da nas bo uničil sodoben način življenja. Nič nam ne bo koristil višji življenjski standard, če bomo pod stalnim vplivom ropota, prahu, smradu in strupenih plinov.

Vendar kaže pomisliti na širši interes, ki ga kaže skupnost do razvoja LEKA. Če investirane milijarde je treba še naprej oplemeniti. Nova vlaganja bodo še bolj povečala rentabilnost njihove proizvodnje. Z zagotovilom, da se bo širitev LEKA ustavila nekaj deset metrov pred železniško progo že pomeni nekaj. Dalje zagotavljajo načrtovalci razvoja naše sosednje tovarne, da bodo na vzhodni strani stali nekoč neproizvodni obrati, namenjeni predvsem družbenemu standardu ter bodo tam enkrat

ignišča za rekreacijo s plavalnim bazenom olimpijskih mer. Te naprave bodo lahko koristili tudi Preserji. To je slišati zelo laskavo. Menda bo zahtevala večja tovarna tudi dodatno delovno silo, ki jo bodo rekrutirali najprej v sosesčini. Prijav menda ne bo manjkalo, saj zaslužijo delavci v LEKU od 8 do 9.000 din (najnižji neto OD je več kot 5.500 din).

Sedaj ne bi bilo primerno razpravljati o tem, ali je naslov LEK Mengeš še primeren, ali bi bilo pravilneje imenovati ga LEK Preserje. Ne gre za ime, ampak za pripravljenost sodelovanja. Od tega imata lahko partnerja le korist. Tu pa gre za široko korist, ki bo večja, če bo večji tudi LEK.

Sedanji gospodarski položaj izključuje investiranje v negospodarske novogradnje. Temu pa ne bo vedno tako. Morda bo treba medsebojno več kontaktirati. Obveščенost je bila doslej zelo pomanjkljiva. Slabo je bilo tudi dejstvo, da so danes zaposleni nastanjeni daleč od LEKA in Preserij. Ko se bo to in še kaj drugega spremenilo, bo tudi več razumevanja. Potem tudi ne bo težko dobiti privolitve za sofinanciranje knjižnice železniške proge Domžale—Kamnik s cesto III. reda Preserje—Mengeš.

Pravijo, rabili bomo novih 5 do 600 delavcev. Zanje bodo zgradili stanovanja. Tudi otroški vrtec in šola ter zdravstveno postajo. Morda bodo imele Preserje v devetdesetih letih tudi svojo pošto in svojo banko. Morda. Morda v razumevajočem sodelovanju s tovarno LEK.

Otmar Lipovšek

novice iz obratov

ŠOTORSKA KONFEKCIJA

DELO TEČE PO PLANU

Delo v šotorski konfekciji teče po predvidenem planu.

Turistična sezona je pred vrati. Pretežni del naših oddelkov pospešeno izdeluje turistične šotore in prigrade za prikolice jadrana. Prve količine teh izdelkov so že v prodaji. Tako upamo, da bo ob pričetku glavne sezone kupcem na voljo celoten asortiman naših izdelkov, od šotorov in prigrad do taborne opreme.

V letošnjem letu smo tudi oddelek v Pečah preusmerili v izdelovanje malih turističnih šotorov nanos, tabornik, izletnik in podobne. Delavke so uspešno izdelale prve količine za prodajo.

Oddelek v Mokronogu nadaljuje proizvodnjo za izvoz (firmo Gotschalk). To delo je sedaj že dobro utečeno.

Novost v konfekciji pa bodo senčniki za tujino (za firmo Gotschalk), ki jih bomo te dni pričeli šivati v oddelku v Radmljah. Blago za senčnike izdobi Gotschalk.

Na splošno je dela veliko, zastoj zaradi pomanjkanja materialov trenutno ni in zato pričakujemo dobre delovne rezultate.

G. Gardačević

TEŽKA KONFEKCIJA

NIČ VEČ OZKEGA GRLA

Upravičenost nabave novega varilnega stroja PFAFF se kaže v že polni zasedenosti na tem stroju. Zaradi težav pri varjenju streh za naše civilne šotore, smo izdelavo teh polproizvodov (streh) prenesli na omenjeni stroj, ki je svojo nalogo opravil odlično. Tako smo uspeli odpraviti ozko grlo v proizvodnji streh za turistične šotore. Ob prenosu proizvodnje na PFAFF varilni stroj z vročim zrakom, nam je uspelo izplavati iz začetnih težav in zmanjšati odstotek izmeta praktično na nič. Tako se je znatno povečalo število izdelanih kosov. Po ureditvi tega delovnega mesta (čakamo transportno mizo), se bo število izdelavnih delavcev zmanjšalo na enega, kar bo tudi naš prispevek k racionalnemu razporejanju delovne sile. Zeleli pa bi imeti transportno mizo še pred zaključkom izdelave planiranih streh.

Trenutno je naš najmočnejši »kupač« konfekcija Mokronog. Za ta naš oddelek konfekcije neprekinjeno teče krojenje in varjenje posameznih delov za skupen proizvod — šotor palmo. Ker je proizvod namenjen izvozu, moramo k reali-

zaciji te naloge pristopiti še posebno resno, tako da bodo izdelki kvalitetni, količine pa izdelane do rokov odpreme.

Pravkar imamo v obdelavi nadaljši koridor tega meseca. To je koridor mer 15 X 60 m za TAM Maribor. Izdobo tega koridorja bomo opravili v naslednjih dneh.

Delovni pomenek v konfekcijskem oddelku v Mokronogu

Nesreče pri delu

V času od 1. 12. 1979 do 31. 12. 1979 so se v zvezi z delom pripetile naslednje poškodbe: 6 poškodb na delu in 1 poškodba na poti v službo.

Ponesrečenci so bili iz naslednjih OE:

OE TKALNICA:

ZARNIK MAGDA. Nesreča se je zgodila na stroju za navijanje tkanine inv. št. 3351 izdelan v INDUSTRIJI Jarše.

Pri navijanju tkanine z enega valja na drugi, je edini način vpeljevanja začetka tkanine na drugi valj, pridržavanje z rokami (nobenega pripomočka).

Ko sta delavki navili blago na valj, je rekla sodelavka tov. Zarnikovi, da gre vklopit stroj. Tov. Zarnikova pa je držala tkanino na valju. Ko je vklopila stroj, je hitro pritekla nazaj k stroju in še ona poprijela za blago na valju. Ko je stroj napel blago, je tov. Zarnikova zavpila sodelavki, naj hitro ustavi stroj. To je tudi storila. Po izklopu stroja je videla, da ima levo roko podvito med valj in tkanino.

Na stroju se lahko opravlja to delo samo s primerno rekonstrukcijo valja (valj z letvijo ali pa se poveča hrapavost valja — obloga s filcem).

(Težja poškodba — 40 dni bolniške — še ni zaključena).

GABROVEC ZDRAVKO. Pri striženju niti se je s škarjami vbodel v zapestje leve roke.

(Lažja poškodba — 8 dni bolniške).

ČERNIVEC ZDENKA. Pri vezanju osnovne niti jo je bilo tkalskega

Tudi pričakovano posebno blago za izdobo ELANOVH blazin je dospelo iz uvoza pred nekaj dnevi. Neizdobljena količina 1200 kosov blazin nas obvezuje, da kupcu v čim krajšem roku in v okviru naših proizvodnih zmogljivosti izdobljamo te izdelke.

T. Videnšek

stroja udarilo v levo roko in stisnilo zapestje leve roke ob razpenjalo.

Treba je večkrat prebrati navodila za varno delo na tkalskem stroju!

(Lažja poškodba — 3 dni bolniške).

BOJKOVSKA LJUBICA. Pri potegu ročice za vklop stroja, ni odmaknila roke v pravem času in jo je bilo udarilo v prst desne roke.

(Lažja poškodba — en dan bolniške).

OE PRIPRAVLJALNICA:

BERNJOT ANGELCA. Pri previjanju osnovnega valja oz. osnove, so jo nitke zgrabile za mezinček desne roke in ga prevezale do kosti.

(Težja poškodba — 15 dni bolniške).

OE KONFEKCIJA:

PAVLI JANEZ. Pri pokrivanju koridorja s cerado (v tovarni JULON) je veter dvignil cerado, da ga je ta potegnila z ogrodja koridorja — približna višina 4 m. Pri padcu si je zlomil levo roko.

(Težja poškodba — dva meseca bolniške).

FARIČ PAVLA. Na poledeneli Opekarniški cesti v Radmljah ji je spodrsnilo. Pri padcu se je udarila na stegno leve noge.

(Težja poškodba — 15 dni bolniške).

Nikolič Ismeta, dipl. ing.

Spoštujmo modrost starejših!

Misel za vsebino članka se je porodila v kadrovske organizacijske sektorju ob vzdihu nam vsem dobro znane dolgoletne sodelavke Vere Habjan, ki poleg ostalega dela sešteva tudi naša leta zaposlitve oziroma aktivnega dela, iz katerega sledi vsako leto določeno število upokojitev.

Seštevek v letu 1980 je 33 upokojencev in prav zaradi teh ljudi je obarvano izzvenel njen vzdih. V njem sem zasluhla in razbrala klaviaturo misli. Najmočnejša je bila nekak vprašaj: koliko mladih, ki so se zaposlili v zadnjih letih, bo glede na zvestobo združevanja dela v DO Induplati Jarše odhajalo v zaslužen pokoj, kot zvečine letošnji upokojenci? Moje misli pa so se razpletale dalje in neka potreba mi je narekovala, da jih za- pišem.

Vsako življenje je neizmeren privilegij, ki pa je vendarle sorazmerno kratko z bore malo veselja in veliko žalosti. V njem je pomemben nagon — eros, delo, ustvarjanje in odkrivanje novega.

Mladost, v kateri prevladujejo **razvojni in evolutijski procesi**, se sila hitro prevesi v drugo polovico tako imenovanega — povratnega življenja — involucijskih procesov, ki začnejo nastopati že od štiridesetega leta starosti. Na začetek in stopnjo vpliva dednost, konstitucija, dispozicija, življenjska in tudi družinska situacija.

Mlademu človeku ne zamerimo, če se ne zanima za proces staranja, ko slabi moč, ko se krči postava, gibanje postaja počasnejše, drobca hoja, kretnje tresoče in ne točno usmerjene k cilju. Zmanjša se elastičnost, koža se naguba, sluh in vid oslabi, toleranca za fizični napor upada in hitreje se pojavi tudi psihična utrujenost. Za ustvarjanje je manj zagona, učinkovitost pri delu pade, interes se zoži, popuška spomin zlasti za novejšo dogodke. Prilagajanje oslabi. Čustva postanejo manj razgibana in bolj blede. Samokritičnost popusti. Očitnejša sta egocentričnost in oklepanje lastnine. Nevrotični pojavi so bolj izraženi, ki so nekak odziv na telesne bolezni. Pogosti spremljevalci so še nespečnost, depresije in agresija. Spreminjajo se estetska merila in včasih celo etična.

Mlademu človeku ne zamerimo, če ne dojamemo in se sprijaznimo s sicer enostavno resnico; nekega dne me ne bo več. Ostarelim ljudem dejstvo same smrti večkrat ne pomeni kdove kolikšnega problema (ponavadi je hudo za svojce in prijatelje), ampak so bolj zaskrbljeni kako bodo preživljali VEČER ŽIVLJENJA. Zavedajo se tudi, da mladi morajo imeti neko prednost, zlasti glede na višek ustvarjalne moči družine in razvoj otrok. Življenjska moč se širi pri mladih, ali pa z njo tudi kultura srca po spoštovanju starejših?

Zato naj nam bodo vzor mladi

Motiv iz tkalnice

z mišljenjem, da je obdobje ostarelosti, vrhunec evolutijskih procesov: MODROST STARCA. Da bo napredek družbe bolj uspešen v **dialektičnem nasprotju energije**: zagona ter vihravosti mladih in — umirjenosti, izkušenj ter modrosti starejših — naj, če je le mogoče stari ljudje ostanejo v svojem družinskem krogu. Domače vzdušje, če je kulturno in toplo, bo za njih največjega pomena. Takšno zavezanje je naporem in neprijetno, vendar zelo koristno mladim pri izgradnji in krepitvi njihovih lastnih osebnosti.

Vzor nam naj bodo otroci, ki z lastnim odpovedovanjem primerne skrbijo za svoje starše, bodisi doma ali pa v domovih upokojencev.

Ne obtožujemo pa slepo mladih, ki so zelo zaposleni in veliko odsotni z doma ali če nimajo primernih stanovanjskih pogojev, da silijo svoje starše v domove.

Grajamo tiste otroke, ki redko obiskujejo svoje starše v domovih, v katerih se neredko, z vso ostrino postavlja problem osamelosti in dolgočasje, ki so jih tja bolj ODLOŽILI, da bi sebi pripravili kar se da brezskrbno življenje!

Majda Škrinjar,
višja medicinska sestra

Delovanje mladine

Že zadnjič smo obljubili krajši povzetek operativnega programa dela naše osnovne mladinske organizacije. Danes dolg poravnava skupaj s kratkim poročilom o delu.

Program obsega stalne naloge in določene naloge po mesecih. Pri sestavljanju smo se ozirali na naloge, ki jih določa republiški in občinski program ter za naše potrebe, želje in možnosti.

Stalne naloge:

- pospeševanje dela osnovnih organizacij
- uveljavljanje delegatskega sistema
- vključevanje v izvajanje stabilizacijske politike
- sodelovanje pri odločanju v zvezi s stanovanjsko politiko
- uveljavljanje koncepta ljudske obrambe in družbene samozagrade ter razvijanje revolucionarnih tradicij
- vključevanje štipendistov v naše delovanje
- izboljševanje informiranja mladincev in ostalih dečavcev ter OK ZSMS o delovanju mladinske organizacije
- stalno mesečno dopisovanje v glasilo »Konoplan«
- vzpodbujanje dejavnosti mla-

dih v združenem delu na področju kulture, telesne kulture in tehnične kulture

— kadrovanje v sindikalno politično šolo na podlagi stalnega ocenjevanja mladincev

— redni sestanki OO

— redni posveti in sodelovanje s KMD in OK Domžale

— sodelovanje v natečaju »Najboljša OO ZSMS v združenem delu«

— sodelovanje v natečaju »Najboljši mladi delavec«

— skrb za idejno politično izobraževanje

— mesečno ugotavljanje izpolnjevanja plana in sprotne prilagajanje določenim nalogam

— uveljavljanje Zakona o združenem delu.

Vse te stalne naloge so v programu bolj konkretizirane — program bo objavljen na oglasnih deskah, od nalog po mesecih:

marec 1980

obravnavajo plana DO
praznik žena (članek v glasilu)
predavanje o stabiliz. ukrepih
priprava programa za mesec mladosti

humoristična parodija na TV reklame in še kaj...

sodelovanje na smučarskih tekmah

(Nadaljevanje na 9. str.)

DELOVANJE MLADINE

(Nadaljevanje z 8. str.)

Ekipa brez enega

april 1980

- delovna akcija
- vključevanje v pripravo in izvolitev delegatov v samoupravne organe
- evidentiranje in predlogi mladincev za novo vodstvo
- praznik OF in praznik dela
- pregled tromesečnega dela

Na seji dne 1. 2. 1980 smo program pregledali in nekoliko spremenili.

Vsi udeleženci seje so dobili po en izvod natipkanega programa, večini drugim mladincem pa je bil posredovan malo kasneje.

Naša želja in skrb je, da bomo plan čim bolj vestno izpolnjevali.

Bernarda

DOPISUJTE V KONOPLAN!

Oplemenitenje naravnih vlaken

Po izvirniku prof. dr. Mitmann-a, objavljenega v 2/79 štev. ITS za Konoplan priredil O. Lipovšek.

Uvod

Gospodarske spremembe, ki jih zaznavamo po celem svetu so tudi v tekstilni in oblačilni industriji privedle do obsežnih sprememb. Spoprijeti se s teorijo o spreminjanju, podprto tudi z znanstvenim mnenjem, sodi v tradicijo. In kdo, katera podjetja imajo zagotovljeno prihodnost? Z gotovostjo lahko zanikamo, da to niso le velika tekstilna podjetja, ki izdelujejo v velikih serijah svoje izdelke, ampak predvsem tista, ki so seveda finančno močna in se odlikujejo po zanesljivosti poslovanja, po kakovosti izdelkov in po bogastvu idej. Obstoj je skratka zagotovljen le tistim, ki so sposobni prilagoditi se modnim zahtevam in biti obenem vsestranski ter znajo prisluhniti tudi kratkotrajnim željam tržišča.

Neodločnost pri ocenitvi razvoja nekega sezonskega posla pripelje do neprijetnih posledic, ki jih čutijo tekstilci in tisti, ki sodelujejo s tekstilno industrijo. Ekonomske posledice omahovanja bo čutila najbolj oplemenitilna dejavnost. Zavlačevanje pri izdaji nalogov za industrijo, ki je vedno pripravljena izvršiti naloge za končno oblikovanje tekstilnih izdelkov.

Na dogajanja na tržišču nimajo oplemenitilnici prav nobenega vpliva; močan pa je njihovo sodelovanje z oblikovalci (dessinateurji), ki dajo tkanini površinsko obliko. Le v sodelovanju s konfektornarji lahko oblikovalci in oplemenitilci ugotovijo sezonsko pogojeno nazadovanje proizvodnje, modne težnje, ki zahtevajo daljšo razvojno dobo, to vse pa je potrebno za ekonomsko pripravljenost današnje tehnologije oplemenitenja.

Številne napake, ki po naravi dela postanejo vidne šele v fazi oplemenitenja, mečejo neupravičeno slabo luč na oplemenitilce in barvarje. Oblikovalec, ki je porabil za razvoj nekega novega artikla veliko časa in je v stiski z rokom, v katerem mora predložiti kolekcijo, je pogosto prehiter pri delanju zaključkov in krivi barvarje in oplemenitilce sploh, če je nek izdelek npr. preozek, čeprav je napaka storjena že v tkalnici.

Namen tega sestavka je ravno v nakazanju, kakšno naj bo sodelovanje med oblikovalcem in oplemenitilcem, ko gre za dodelavo izdelkov iz naravnih vlaken. Prizadevali si bomo pri tem, da orisemo sodelovanje tekstilnega oplemenitilca z oblikovalcem pri izdelavi novega izdelka.

Atraktivni izdelki pomenijo za srednjeevropsko tekstilno in oblačilno industrijo možnosti za nadaljnji obstoj

Dve stvari sta, ki vplivata na prodajne izgleda za tekstil. Prvič gre za zasičenost trga z izdelki in drugič: modne domislice v zadevi izdelkov iz kemičnih vlaken, kar poznamo kot »val jeansa« in v zadnjem času »val žameta«. Rezultat je znan: če je izdelek atraktiven, narastejo dobri prodajni izgledi zanj. Zaključimo lahko s ugotovitvijo, da lahko know how utrdi konkurenčnost tudi pri tistih izdelkih, ki smo jih rahlo zanemarili. Zelo pomembna je tudi zahteva, da mora obstojati možnost za spremljanje nekega oblačila z podatki, da je nošenje udobno ter v zahtevani kakovosti in estetskega videza.

Močno je poraslo tudi zanimanje za probleme v medicini oblačenja in seveda vprašanje designa.

Usmerjeno oblikovanje tekstila za določen izdelek

Naloga dessinateurja pri oblikovanju nekega izdelka moramo ocenjevati z vidika estetskega izraza in enakovredno glede kvalitete izdelka. Povezanost med oblikovanjem nekega izdelka in med njegovim razvojem vodi v realizacijo lastnih zamisli in podrobnega poznavanja tehničnih možnosti.

Za proizvajalca oblačilnih izdelkov je zahteva bistvenega pomena, saj mora izdelke prodati zasičenemu trgu. Večina potrošnikov bi se lahko odpovedala nakupu za najmanj pet naslednjih let. Verjetno pa bi jim po preteku tega časa še vedno ne mogli očitati, da so slabo oblečeni. Vzodbude za nakup novih oblek lahko pridejo zatorej le od mode. Tako poslovanje načrtovati pa postaja vedno težavnejše. V sledeči tabeli so nakazani časovni razmaki med nastajanjem kolekcije med proizvodnjo in izdajo delovnega naloga.

Če je izdelovalec tkanine januarja 1979 intenzivno zaposlen z izdelavo kolekcije za poletje 1980, potem njegovega partnerja — konfektornarja ne moremo več pregovarjati za odločitev glede sprememb, ki bi veljale že za poletje 1980. Le-ta je v tem času namreč že popolnoma zaposlen s pripravo zimske kolekcije. Zelo pomanjkljive so v tem času tudi informacije, ki bi jih dobili v trgovini, ker se gredo tod v tem času »razprodajo«. Zvemo lahko le za najbolj negativno plat naše (stare) kolekcije namreč: kaj je obtičalo v trgovini kot neprodano.

Nič boljša ni zadeva pri sprejemu naročil. V omenjenem času pričakuje izdelovalec tkanin naročila za kolekcijo, ki jo konfektornar še ni izdelal. Posledica: nek vodstveni delavec v trgovini je stanje ocenil nekako tako: proizvodnih nalogov za kolekcijo jesen/zima

(Nadaljevanje na 10. str.)

Oblikovanje tekstila

(Nadaljevanje z 9. str.)

ma 1979/80 je bil januarja 1979 le 10% od kapacitete proizvodnje, čeprav so kolekcijo izdali že oktobra 1978. Če bi se zgledovali po tem, bi morali na željo konfektionarjev in prodajalcev izdati letno štiri kolekcije. Tako bi se izognili propasti. Resnica je drugač. Glavni kolekciji (to bi obdržali tudi v prihodnje v istem času) bi sledile dodatne kolekcije, njihova priprava in proizvodnja tkanin ter izdelkov pa bi še bolj zavlekla dobavo prikazanih izdelkov za malo prodajo.

V zadnjem času so se pri oblikovanju nove mode izkazali predvsem Italijani. Kaj so italijanski kreatorji in ustvarjalci mode res bolj domiselni od ostalih? Iz Italije smo povzeli precej impulzov za novo modo. Prevzeli smo softval s superlahkimi, voljnimi tweedi, kašmir, gabardine iz najfinejših niti, brezoblične sakoje. Kaj gre pri tem le za vprašanje kreativnosti? Ali pa je pristop Italijanov h kreativnemu delu lažji, manj tog. Vemo, da kupuje tkanine kar 80% konfektionarjev v Italiji. Nikogar ni več v našem predelu Evrope, ki bi si dovolil napovedati modo jutrišnjega dne, ne da bi poprej videl Italijo.

Od dessinateurja zahtevamo, da ima polno mero smisla za kreativnost. Ne gre le za usmeritev v določene skupine izdelkov. Njegovi izdelki morajo biti skladni s celotnim konceptom mode. S tkaninami prodajamo danes tudi zamisli, kaj lahko iz njih naredimo. Presenečenja rešujejo efekte kot so: lahkoto rustikalnega tweeda, pralnost srajce iz česane volne, elastičnost blaga za hlače, lastnosti blaga, ki se obnese na širokem področju uporabnosti.

Pomen psihologije oblačenja v povezavi z oplemenitenjem

Konstrukcija oblačila, torej tudi kombinacija različnih kosov oblačila, lahko ocenjujemo kot optimalno tedaj, če se potrošnik počuti v tem oblačilu vedno prijetno. Pri tem morajo biti skladni vsi faktorji kot so kroj, izbira vlakna, izbira glede površine tkanine pa vse tja do površinske obdelave blaga. Transport vlage in zraka pride v tej kombinaciji do vplivnega izraza, ker vpliva na klimo med telesom in oblačilom ter tvori pri tem nek sistem ravnovesja. Dokazali bomo to na naslednjem primeru:

Bombaž navzame vlago, in sicer tekočo pot (od glagola potenje, op. p.) in hkrati vodno paro od kože, v veliki količini in hitro. Zaradi lumena vlakna deluje vlakno

kot stenj, pa lahko zatorej na kraju nastanka odzame več potu kot lahko, na osnovi lokalnega nabreknjenja, navzame vode (okrog 30%). Zavoljo te prilagodljivosti se radi odločimo za perilo iz naravnih vlaken — bombaža. Volni pa dajemo prednost zaradi sposobnosti toplotne izolacije in jo uporabljamo za izdelovanje nogavic, čeprav vemo, da volna ne navzame pot, čeprav lahko prevzame do 30% vodne pare. Komur se torej potijo noge, ta se bo zelo slabo počutil, če bo obut v nogavice iz čiste volne. Volnene nogavice kažejo poleg tega še eno slabo lastnost. Pri posebnih pogojih pranja se volnene nogavice polstijo, v kolikor seveda niso apretirane proti polstenju.

Obe lastnosti, to je nesposobnost za transport tekoče vode in pa polstenje rezultira iz luskaste strukture vlakna. Danes nam je poznano, da lahko s kloriranjem apretiramo živalsko vlakno, da se to ne polsti. Pri tem pa uspevamo tudi zmanjševati hidrofobijo vlakna. Tako dobimo po možnosti volnene izdelke prijetnejšega občutka pri nošenju, kjer lahko tekočo vodo speljemo prečno k vlaknom do same osi vlakna.

Stanje tekstilnega oplemenitenja

Vrsto let je doživljal tisk razmah, medtem ko je oplemenitenje in barvanje tkanin ali preje zastajalo. Vzrok zato je iskati verjetno v tem, ker je imel modni kreator v tiskanih neomejeno možnost delovanja. Po letu 1972 je šele leta 1977 prvič mogoče zaznati rahlo nazadovanje pri tekstilnem tisku, vendar je bila količina potiskanega blaga še vedno zelo velika. Poudariti velja, da so tiskanine imele prednost tudi pri notranji opremiti stanovanj zato, ker so si stanovalci z njimi pričarali vtise prostosti, neomejenosti in naravne svobode. Kot dopolnilo omenjenim tiskanim zavesam dodajajo danes dekorativne tkanine v naravnih (surovih barvah). Prav iz tega pa izhaja želja potrošnikov, da so te tkanine v naravnih barvah tudi iz naravnih vlaken. Vse v znaku »nazaj k naravi«!

Razmah naravnih vlaken

Dejstvo, da sociologija potrjuje privrženost večine za tkanine iz naravnih vlaken, predvsem pri dekorativnih tkaninah pa tega ne moremo posplošiti tudi za oblačilno industrijo. Pomanjkljivosti sintetičnih vlaken niso tolikšne, da bi tako dominantno zavzemale prostor med tekstilnimi surovinami. Z raziskavo te zadeve so prišli do podatka, da je le 20% tkanin za obleke nedvomno iz naravnih vlaken, medtem ko pripada ostali delež na tkanine, pri katerih je merodajna konstrukcija in uporabnost glede krojenja. To spoznanje pa postavlja pred oplemenitelce nove naloge, ker je treba vlakna naravnega izvora in živalska vlakna na

zelo zahtevne načine obdelati, da dobijo lastnosti, ki ustrezajo našim okusom in vedno večjim zahtevam. Omenimo le fiksiranje živalskih vlaken z dekatiranjem v kotlu pri volnenih tkaninah in prečno omakanje bombažnih tkanin.

Problem odpadnih voda

Vedno bolj dognano znanje iz kemije daje tudi tekstilcu upanje, da bo znanost pomagala, ko bo šlo za vprašanje odpadnih vod. Potreba po očuvanju našega okolja dobiva svoje mesto tudi v zakonitih predpisih. V nekaterih evropskih državah so že sprejeli zakone, ki pravijo, da bodo morali tisti, ki imajo opravka z industrijskim onesnaževanjem vode plačati leta 1986 40-krat več, če plačajo za isto količino danes 1 dinar ali marko (ne gre za vrednost, ampak za denarno enoto, op. p.). Avtor tega sestavka navaja v izvirniku, da porabi oz. ustvari tekstilno podjetje, ki ima 10 milijonov DM letnega prometa, enako količino odpadnih vod kot srednje veliko mesto.

Oplemenitelcem preostaja zato le izbira med dvojim: ponovna poraba odpadne vode ali pa usmerjena optimacija proizvodnje v ključnih točkah proizvodnje. Nesmiselno je slišati, da se ti dve možnosti tolčeta, ker ugotavljamo, da je mogoče izračunati količino odpadne vode po naslednji formuli:

$$\text{Škodljivost} = \frac{m^3}{\text{leto}} \times (\text{količina}$$

trdnih snovi $\times 1$ + kemična potreba po kisiku $\times 2,2$ + strupenost za ribe $\times 0,3$)

Gre torej za naslednje: če oplemenilec zmanjša porabo industrijske vode tako, da jo ponovno uporabi (recycling) potem poveča koncentracijo snovi v odpadki do te mere, da bi celotni prihranek, na račun manjše porabe industrijske vode, porabili za plačilo prečiščevanja močno zgoščenih strupenih snovi. O nekem prihranku zatorej ne more biti govora.

Naloge tekstilne kemije pri razvijanju ohranjanja blagovnega karakterja

Ko dobiva nek tekstilni izdelek svojo obliko, je naloga oplemenitelca, da da tkanini določene lastnosti, ki se odražajo tudi v stopnji kvalitete. Mednje štejejo:

- otip
- gostota
- prožnost
- lastnosti pri negi
- zravnavanje po mečkanju
- sposobnost zadržati obliko
- možnost konfektioniranja
- imeti mora psihološke značilnosti, ki ustrezajo oblačilom
- tisti morajo na površini gladke in imeti morajo določen lesk
- barvo

Tehnika nam že danes omogoča, da zadovoljimo teh zahtevam. Še več, razni postopki oplemenitenja so nam v pomoč, da lahko nekatere pomanjkljivosti pri tkaninah iz naravnih vlaken (rastlinskih ali živalskih) opremimo z lastnostmi, ki osnovne lastnosti še povečajo ali pa jim dodamo umetno trdnost, elastičnost ali vodo-nepropustnost.

V nekoliko manjši meri lahko naredimo to s kemičnimi vlakni.

Vplivanje na bilateralno strukturo naravnih vlaken potom oplemenitenja daje neverjetne predstave o tem, kako se oblikujejo in sestavljajo vlakna. Pri teh posegih pride do določevanja kvalitetnih značilnosti, za kar je oplemenitelj upravičen do trditve, da je k novim oblikam tudi sam nekaj prispeval.

Obvestilo iz uredništva

Zavoljo odhoda dosedanje urednice Konoplana tovarišice IVANE SEIFERT smo si njeno delo porazdelili. Seveda naloga s tem še ni opravljena in bitka ne dobljena. Trdno smo odločeni ohraniti fiziognomijo lista. Obveščanju bomo dali prednost pred drugim. Uspešno bo to seveda le, če bomo lahko računali na vaše sodelovanje.

Naslovna stran in uvodnik bosta izpod peresa določenega avtorja in urednika. Na drugi strani bodo času primerni sestavki (bilanca, praznik, samoupravljanje, drugi pomembnejši dogodki ipd.). Sledile bodo novice oziroma sklepi naših samoupravnih organov (pripravil jih bo urednik). Komentarje pa bodo pisali tovariši M. Pavlin (kardrovska problematika), J. Ukmar (problemi okrog nabave surovin in drugega), J. Pezdir (ocena dela TOZD Proizvodnja), J. Rainer (ocena dela TOZD Konfekcija), A. Orehek (ocena prodajne politike), F. Marinšek (finančno gibanje v primerjavi s prejšnjim mesecem), J. Klešnik (sprotne ocene izpolnjevanja plana), novice iz obratov bodo sporočali: T. Ručigaj (iz predilnice), J. Kotnik (iz tkalnice), K. Kham (iz oplemenitilnice), M. Požar (iz obrata kovinskih konstrukcij), T. Videnšek (iz obrata težke konfekcije), G. Gardaševič (iz obrata lahke konfekcije), F. Majdič (iz konfekcije v Mengšu), M. Reboljeva (iz konfekcije v Pečah) in S. Štih (iz konfekcije v Mokronogu).

Stalne rubrike bomo posvečali tudi našim delegacijam v naših skupščinskih in interesnih organih. Avtor bo vsakokratni vodja delegacije. Iz hiše bomo pisali o dejavnosti zveze komunistov v Induplati (M. Kavčič), o dejavnosti sindikata (L. Petaci), o delu naše mladinske organizacije (N. Pavlič).

Na novosti o zakonodaji in na pravilnike ter statute v pripravljalni fazi bo v telegrafskem stilu poročal I. Paš. O uspešnosti TOZD Maloprodaja bo poročala F. Zajec in o TOZD Restavraciji M. Kramberger.

Stalno bomo spremljali v našem listu tudi delavnost naših organi-

zacij. O delu Društva inženirjev in tehnikov bo poročala Z. Seliškar, o gasilcih M. Krajšek, o nogometaših J. Hafner in o smučarjih F. Majdič.

O novicah iz naše ambulante bo poročala zdravnica M. Šiška, o delu pri varstvu na delovnih mestih pa I. Nikolič.

Nove bodo naslednje rubrike. Komerciala — novice, ki jih posredujejo naši potniki (M. Gorjup), kaj je novega na tržišču (C. Črne). Poseben poudarek bomo dali izpolnjevanju izvoznih obveznosti (M. Škorjanc) in kvaliteti proizvodov (M. Zupan).

O pomenu, ki ga ima SLO in družbena samozaščita za našo skupnost in o njenem delu (katerega je dovoljeno objaviti) bo pisal S. Marolt. Vedno pa nas bo zanimalo tudi, kaj gradimo, kaj načrtujemo, da bomo gradili in kje. O tem pričakujemo stalne prispevke od A. Pušlarja.

Jože Knep nam bo poročal tudi v prihodnje kaj in kje dela montažna skupina, katero vodi.

V dosedanji obliki nam bo tudi naprej posredovala kadrovske spremembe V. Habjan.

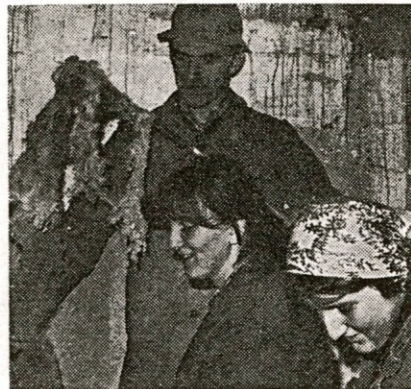
Ostale zanimivosti bodo prispevali še drugi. Uredniku veleva dolžnost pripraviti razgovor z našimi starejšimi, vestnimi in dobri sodelavci ter zapiske iz raznoraznih srečanj in proslav (prazniki, slavnostne seje, nekrologi, srečanja z upokojenci in podobno).

Od prej napisanih ne želimo obširnih sestavkov (če pa želijo o nečem obširneje pisati, bomo to pozdravili in objavili). Kadar pa v glasilu iz naštetih mest in dejavnosti ne bo poročila, bomo to vsakič komentirali tako: PRI TEM DELU NI NIČ NOVEGA ALI IZ TEGA ODDELKA NI NOVIC. Pri meri se lahko, da bo kakšna od prihodnjih števil v tem pogledu edinstvena.

Rok za oddajo rokopisa na naslov uredništva je nepreklicno 26. v mesecu ali en dan kasneje, če je ta dan nedelja. Če je 26. v mesecu sobota, potem je treba rokopis oddati do 25.

Otmars Lipovšek

**DOPISNIKI, VAŠE
PRISPEVKE
HONORIRAMO!**

Strašili so nas, da bomo umazani

**PRODAM MALO RABLJEN
MOPED TOMOS EKSPRES.
CENA: 3500 din. NASLOV:**

**OTMAR LIPOVŠEK,
PRESERJE, Pelechova 35
(blok v gozdu)**

Registracija in šoferski izpit
nista potrebna. Maksimalna
hitrost 48 kilometrov na uro

ZAHVALA

Ob nenadni smrti moje drage
mame

JOŽEFE BERGINC

se iskreno zahvaljujem vsem
sodelavkam in sodelavcem iz
predilnice za izrečeno sožalje
in denarno pomoč.

Maksa

ZAHVALA

Ob izgubi mojega očeta
MIHAELA KRAMBERGERJA

se zahvaljujem sodelavkam
in sodelavcem v restavraciji
za spremstvo na njegovi zad-
nji poti.

Sin Stane

obvestila iz kadrovske službe

TOZD PROIZVODNJA

Vstopi:

1. Štirn Mojca, tkalka, vstopila 4. 2. 1980.
2. Plahinek Ljubica, tkalka, vstopila 18. 2. 1980.
3. Majetič Marija, tkalka, vstopila 19. 2. 1980.
4. Stanojevič Vinka, dvojenje, vstopila 22. 2. 1980.

Izstopi:

1. Malačič Marija, not. tran. v pred., izstopila 18. 1. 1980.
2. Vejzovič Murisa, tkalka, izstopila 21. 1. 1980.
3. Štirn Mojca, tkalka, izstopila 11. 2. 1980.
4. Tasič Slobodanka, prev. v predilnici, izstopila 18. 2. 1980.
5. Cvetko Ana, čist. cev, izstopila 12. 1. 1980.
6. Skok Marija, malerka, upokojena 29. 2. 1980.

TOZD KONFEKCIJA

Vstopi:

1. Adamič Bojan, del. v cer. od delku, vstopil 28. 2. 1980.

Izstopi:

1. Ljubešek Angelca, šivilja v obratu Mokronog, izstopila 12. 1. 1980.
2. Lešnjak Francka, šivilja v obratu Peče, izstopila 1. 2. 1980.
3. Makovec Miran, del. v cer. od delku, izstopil 11. 2. 1980.
4. Zdovc Edvard, del. v cer. od delku, izstopil 15. 2. 1980.

TOZD RESTAVRACIJA IN POČITNIŠKI DOMOVI

Izstopil:

- Ilič Vladimir, strežba, izstopil 25. 2. 1980.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Vstopov ni bilo.

Izstopi:

1. Pavlin Danica, ref. za uvoz, upokojena z dnem 29. 2. 1980.
2. Mrvar Štefan, telefonist, upokojen z dnem 29. 2. 1980.

POROČILO O GIBANJU OD ZA JANUAR 1980

S sklepom samoupravnih organov je bila določena bruto vrednost točke za I. tromesečje 1980 v višini din 0,065.

R-D-Z za TOZD-1 in TOZD-4 in DSSS je znašal 97 %
R-D za TOZD-1, TOZD-4 in DSSS je znašal 101 %

TOZD Maloprodaja s prod. v Jaršah in Beogradu 115 %

TOZD Restav. in počit. domovi Jarše 100 %.

Povprečno izplačani osebni dohodki so se gibali sledeče:

TOZD Proizvodnja 6677 din
TOZD Maloprodaja 8433 din
TOZD Restav. in počit. domovi 7491 din
TOZD Konf. Radomlje 6504 din
Delovna skupnost skupnih služb 9025 din

Pregled osebnih dohodkov za mesec januar za delo v polnem delovnem času, ob normalnih delovnih pogojih in polni oceni zahtevnosti del oz. nalog:

Razred	TOZD Proizvodnja					TOZD Malop.	TOZD Rest.	TOZD Konf.	DSSS
	pred.	prilp.	tkal.	oplem.	vzdr.				
4500—5000	5	5	2	1	—	—	—	39	5
5000—5500	12	6	16	12	2	—	—	37	6
5500—6000	13	12	47	11	1	—	3	30	10
6000—6500	24	26	58	23	6	—	2	54	11
6500—7000	15	16	42	15	9	—	5	38	18
7000—7500	2	6	9	3	10	7	5	21	5
7500—8000	4	4	1	5	3	8	2	11	13
8000—9000	3	2	21	9	7	3	1	18	20
9000—10000	2	1	9	8	6	—	1	7	17
nad 10000	2	1	2	1	1	3	2	12	53
Skupaj	82	79	207	88	45	21	21	207	158
najnižji OD	4757	4859	4921	4926	5152	7218	5658	4435	4803
najvišji OD	12763	11445	12445	12097	10033	14840	14125	14803	19648
povprečni OD	6388	6452	6603	6824	7490	8433	7491	6504	9025

Bolniški izostanki v mesecu januarju 1980

Štev. zaposl.	TOZD	Bolezen	Nesreče	Nega druž. člana	Sprem. druž. člana	in noseč. porod	Podalj. porod. d.	Skupaj	Izpadle skupaj
		%	%	%	%	%	%	%	ur
551	Proiz. izdelkov iz sint. vlaken	4,95	0,50	0,46	0,08	0,70	0,64	7,33	7.434
23	Maloprodaja	4,92	—	0,09	—	3,06	4,35	12,42	540
22	Restav. in domovi	4,21	1,18	2,02	—	4,55	—	11,96	497
273	Konfekcija	5,64	0,37	1,08	0,25	3,26	1,72	12,32	6.187
166	Delov skup. SS	3,40	—	0,50	0,10	1,36	1,36	6,72	2.052

Povprečni bolniški izostanki za celotno podjetje: Zaposlenih 1.035 delavcev in 3 vajenci

Izostanki zaradi bolezni	5,65 %
Izostanki zaradi nesreč	0,39 %
Izostanki zaradi noseč. in por.	1,21 %
Izost. zaradi podalj. porod. d.	1,51 %

**DOPISUJTE
V KONOPLAN!**

Izdaja v 1400 izvodih DO INDUPLATI Jarše n. sol. sub. o. Uredniški odbor: Alojz PUŠLAR, Marinka GROSELJ, Majda VRHOVNIK, Marija JEMC, Janez KOSMAC, Cilka MRĐENOVIC, Ingo PAŠ, Janko UKMAR in Ivana SEIFERT — odgovorni urednik. Natisnila tiskarna Učnih delavnic v Ljubljani. Konoplan je oproščen plačila prometnega davka z odločbo Sekretariata za informacije SRS (421-1/72 od 8. aprila 1974)